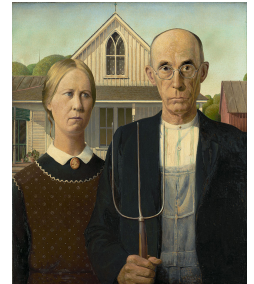

Sme puritáni?

Mário Vadás a Branislav Michalka

26. apríla 2019 ✚ *Spoločnosť*

Zdroj: wikipedia.com

„Ty si taký puritán!“ Jedno z obľúbených označení človeka, ktorý sa snaží v diskusii obhájiť nejakú tézu, ktorú moderný svet zavrhol. Táto populárna definícia sa zvykne využívať špeciálne pri príležitosti nesúhlasu s postmodernou sexuálnou morálkou, keď sa príležitostný apologéta snaží kormidlo dejín posunúť trochu viac k temnote stredoveku. Keďže sa všeobecne uznáva vzťah novovek > stredovek a v prípade argumentu, že sexualizácia spoločnosti sa nám zvrháva až do staroveku so všetkými svojimi dôsledkami, platí aj vzťah stredovek < starovek, zaklínadlo puritanizmu je účinné a spoľahlivo deštruujúce integritu spiatočnickej osoby.

Je však korektné nazývať osobu obhajujúcu cirkevné učenie, prípadne cnosť miernosti práve puritánom? Puritánske hnutie rado posúvalo krivku prísnosti, podľa svojho mentora Kalvína, doprava. Nepovažovali ponorenie do stredoveku za dostatočné, chceli odstránením a potlačením prirodzenej radosti, krásy a usporiadanej zmyselnosti vytvoriť nový stredovek -s trochu nadsádzky – ešte stredovekejší. Vnútri katolíckej Cirkvi podobné snahy vyústili do extrému jansenizmu. V Anglicku (neskôr USA) sa Kalvínove predstavy transformovali do puritánskeho hnutia.

Chesterton píše o prvých puritánoch ako o bohatej triede aristokratov, ktorá olupovala katolícku Cirkev v mene nového protirímskeho nacionalizmu. Chudobní roľníci, ktorých bola v krajine drvivá väčšina, puritánmi opovrhovali. Ľudové tradície ako piesne, príslovia alebo prípitky sa zachovali ako dedičstvo práve týchto roľníkov. Puritáni nedokázali vytvoriť v ľudovej kultúre nič radostné, a nič radostné sa po nich nezachovalo. Boli proti tancu, divadlu a svetskej zábave.

Hlavný princíp puritánov, že ľudská myseľ môže priamo jednáť s Bohom a nepotrebuje žiadneho kňaza ako prostredníka, sa premietol aj do umenia. Chesterton spomína puritána svojej doby, Tolstoja, ktorý odsúdil hudbu ako obyčajnú drogu a svojim obdivovateľom zakázal čítať jeho vlastné romány. Puritánska teória predurčenia sa najhoršie prejavuje v názore, že človeku nemôže pomôcť ku spásu nič dobré, čo vykoná, ak bol už vopred predurčený k zatrateniu.

Puritáni postupne strácali svoju vieru, avšak nie svoju morálku. Importované puritánstvo v USA, bolo ešte v prvej polovici dvadsiateho storočia schopné zaviesť prohibíciu. Atmosféra puritánskej morálky, aj napriek úpadku inštitucionalizovanej podoby puritánstva, zostala v ľuďoch puritánskych regiónov hlboko zakorenená. A vďaka tomu, aj keď starí puritáni pôvodne nepropagovali prohibíciu, sa v tejto oblasti mohli prijať prohibičné zákony. Dôsledky poznáme. Ako pri väčšine extrémnych opatreniach, sa ani počas

prohibície nepodaril vykoreniť zvyk piť alkoholické nápoje, práve naopak, na ich distribúciu začala bohatnúť mafia. A tak namiesto zmravnenia obyvateľstva, pribudli ďalšie problémy. Podobne je to aj v cirkevných otázkach – radikálne zmeniť správanie duchovenstva a odstrániť nešváry, sa protestantizmu nepodarilo – buď jednotlivé úrady a hierarchiu jednoducho zrušili a nahradili anarchickým osobným vykladaním Biblie, alebo sa duchovenstvo zrútilo do ešte väčšej skazenosti, ako po pár rokoch priznal sám Luther, keď porovnával časy pred svojim vystúpením, a po ňom.

Extrémne postoje puritánov, ale aj ich spojencov v rámci katolíckej Cirkvi – jansenistov, boli pravovernými katolíckmi vždy odmietané. Už samotné Evanjelium nám ukazuje Pána Ježiša ako niekoho, kto nemá problém zabávať sa na svadbe alebo u opovrhovaného mýtnika. Kasárenská zamračenosť nebola nikdy cieľom Cirkvi, ako ňou ale nemôže samozrejme byť ani neustály úsmev a naivný optimizmus.

Katolícka Cirkev sa vždy bránila podobným tendenciám. Už v ranokresťanskom období sa dištancovala od sekty montanistov, ktorej členom bol istý čas aj slávny Tertullianus a ktorá svojou extrémnou prísnosťou mohla priviesť ľudí, podobne ako puritánstvo, len k zúfalstvu. Cirkev naopak prevzala z antiky všetko dobré, aj umenie a vysokú civilizáciu, aby povzniesla tieto kladné stránky pohanskej minulosti na vyšší, kresťanský stupeň života.

Preto jedným zo znakov katolicizmu bola radosť. Nie radosť silená, krčovitá, ale skutočná. Radosť zo stvorenej Božej prírody, ako ju ospieval aj sv. František, ako ju namaľovali v tisíckach úchvatných diel katolícki maliari. Bola to radosť z tanca, aj z dobrého jedla. Radosť z lásky muža a ženy, radosť z krásy. Pretože katolíckosť – univerzálnosť, zahŕňa v sebe všetky prejavy ľudského života, povýšené do kresťanskej roviny.

Preto sú obvinenia z „puritánstva“, voči katolíkom, komické a nemiestne. Boli to práve puritáni, ktorí obviňovali katolíkov, „pápežencov“ z toho, že majú radi umenie, tanec, spev, jedlo a zábavu. A je to pravda. To všetko však v medziach Božích prikázaní a Evanjelia.

A v tom bude zrejme aj kľúčový problém pre dnešných liberálov. Zábavu, tú by samozrejme chceli, ale tie Božie prikázania už nie. Preto si pomáhajú nepravdivým osočením katolíkov z puritanizmu, aby zakryli fakt svojho pohanstva. Pravdou totiž je, že oproti katolicizmu, predstavujú puritanizmus aj pohanstvo dva extrémny; rovnako zhubné. A z toho, že obidvaja útočia na katolicizmus a obviňujú ho z vlastných extrémov, si môžeme ľahko domyslieť kde je pravda.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/sme-puritani/>